No. 2245. **185**

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk.
Brieven, *Gelden*, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

WOENSDAG, 13 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 12 September.

Het is den *Nederlander* niet aangenaam geweest, dat, tegenover de verklaring van den heer da Costa: »geen enkel regt..... wenschen wij terug genomen," de woorden van den heer Groen, waarbij hij aandringt op »voorrang der hervormde Kerk" op het herstel van de christelijke hervormde godsdienst... als die van den Vorst," op het herstel der »hervormde Kerk als nationale Kerk," door ons in herinnering zijn gebragt. Nu dan ook tracht hij door de reproduktie van hetgeen de heer Groen elders betreffende het herstel der hervormde godsdienst als die van den Vorst, gezegd heeft, den kwaden indruk weg te nemen, welken zijne aangehaalde woorden ongetwijfeld te weeg zullen gebragt hebben.

Wij nemen uit den *Nederlander* over, wat de heer Groen in de dubbele Kamer dienaangaande gezegd heeft:

»Welligt is het niet aan U allen, E. M. H.! bekend dat, vóór weinige weken, ongeveer 600 predikanten van deze Kerk zich aan de Synode gewend hebben, met ernstig verzoek om pogingen bij Z. M. aan te wenden, ten einde bij de herziening der Grondwet evengemeld artikel zou worden hersteld. Door de Synode zijn zij, en hoe kon het anders? niet ontvankelijk verklaard in dezen eisch, doch het komt mij voor dat hunne stem in deze Vergadering wel eenigen weêrklank behoort te hebben.

»Evenwel zal in mijn mond die weêrklank merkelijk worden gewijzigd.

»Ik zeg het openhartig, ook hier; ik zou de teruggave dezer bepaling, indien zij plaats had kunnen hebben, niet [illegible] hoogstregtmatig geacht hebben. Dit [illegible] in de Grondwet van 1814, overeenkomstig onze Vaderlandsche [illegible] en regten, daarna door onze Hollandsche goedhartigheid en argeloosheid, wegens de vereeniging met België, ter zijde gesteld, zou, ten gevolge der afscheiding, *cessante causâ*, *cessat effectus*, regtens en als 't ware *jure postliminü*, teruggekeerd zijn.

»Maar ik voeg er bij:

»Vooreerst, die bepaling is onmogelijk geworden. Dikwerf kan geen verdubbelde ijver herwinnen wat onverantwoordelijke ijverloosheid eenmaal verloren liet gaan.

»Ten andere, die bepaling is vrij onbeduidend. Welken invloed kan zij hebben op een Constitutionelen Staat, waar de Overheid, zonder eenige voorkeur ten aanzien eener bepaalde Gezindheid, te werk behoort te gaan?

»Eindelijk, die bepaling zou een zeer gevaarlijke strekking kunnen hebben. Zij zou niet slechts de aanleiding kunnen zijn tot bedriegelijke gerustheid; maar het schijnt, en dit blijkt ook weder uit den inhoud van meer dan één der Adressen die bij de Synode ingekomen zijn, dat men er ligt, op grond der persoonlijke belijdenis van den Koning, de suprematie van den Staat wettigen, voor het minst verontschuldigen zou. Weg met zoodanig artikel, indien het de koopprijs moet worden der regten en vrijheden van de Kerk.

»Doch, zoo ik weinig waarde aan deze bepaling hecht, ik moet mij te meer verklaren tegen de suprematie van het wereldlijk gezag.

»Deze werd, en zeer teregt, als onregtmatig beschouwd reeds tijdens het Gemeenebest. Alle pogingen ter vestiging daarvan werden, het is overbekend, telkens door de Vorsten uit het Huis van Oranje gekeerd. En toen echter was de belijdenis der Kerk de grondslag van den Staat; had men een waarborg voor de handelwijs der Overheid in dit algemeen erkende fundament.

»Thans is deze suprematie, in een Staat waar de Overheid, als zoodanig, niet tot de Kerk behoort, drukkender, [illegible]lijker nog; zij is tevens in den hoogsten graad on[illegible]rdig, en waarlijk, in verband met de bepalingen der Grondwet, ongerijmd.

»[illegible] geeft aanleiding dat de Regering, ter handhaving on[illegible]sel, zich, tegen wil en dank, en op de meest [illegible]wijs, inlaat met theologische geschillen en dat [illegible]ens, hoe ook tot vervolging ongezind, gebragt [illegible] maatregelen, waardoor menigeen, ik mag het niet [illegible], om der Godsdienstwille, wordt vervolgd."

Aldus derhalve de heer Groen, op het eigen oogenblik dat hij in eenen aan het door hem gesprokene juist tegenovergestelden zin schreef. Wat zullen wij er van zeggen? Niets nieuws. Dit namelijk, dat de heer Groen zich niet dikwijls gelijk blijft en dat het niet moeijelijk is den heer Groen uit de geschriften of redevoeringen van denzelfden te wederleggen. Hier verzet hij er zich tegen, dat de Vorst de hervormde godsdienst zou moeten belijden; daar wordt, bijna gelijktijdig, die belijdenis »noodzakelijk" geheeten. Men zou er, zonder onbescheidenheid, uit mogen opmaken, dat de heer Groen-zelf niet weet wat hij wil, of dat hij een derzulken is, van welken het Hollandsch spreekwoord zegt, dat zij de huik naar den wind hangen.

Opmerkelijk overigens is het, dat de *Nederlander* de heeren Groen's logenstraffing van slechts eene der vele door ons uit de *Bijdrage* aangehaalde plaatsen releveert. Zoo hij maar goed wil toezien, dan zal het hem niet moeijelijk zijn te ontdekken, dat ook ten aanzien van nog andere belangrijke quæstien de heer Groen zich-zelven met succes bestreden heeft.

Men schrijft ons uit de baronie van Breda, dat aldaar de oogst overvloedig is en nooit zoo beleefd. In de klei hebben de landlieden in verre na geen berging genoeg in hunne schuren, om het graan op te leggen. Alle schuren zijn voor de zeldzame vruchtbaarheid van den oogst te klein. 't Is bijna door gansch Noord-Brabant hetzelfde. Van alle kanten verneemt men, dat de landman van zoo algemeen een voorspoedigen oogst geene geheugenis heeft. Ook de boekweit, waarvan men minder verwachting had, valt op vele plaatsen bijzonder gunstig uit. En zelfs de aardappel, alhoewel hij iets geleden heeft, staat veel beter dan in vorige jaren.

Het Provinciaal Geregtshof in Noord-Holland heeft heden (in raadkamer vergaderd) Johann Heinrich Kemper, ter zake van 1°. diefstal met geweldoefening, gepleegd bij nacht in een bewoond huis door middel van binnenbraak; 2°. moord gepleegd op eene vrouw en twee kinderen; 3°. poging tot moord gepleegd op eene vrouw en een kind, welke poging beide malen door uiterlijke bedrijven gebleken en tot een begin van uitvoering overgeslagen, hare uitwerking alleen heeft gemist door toevallige van des daders wil onafhankelijke omstandigheden, en wel de svb N°. 2 en 3 vermelde misdaden, ten einde de in de eerste plaats genoemden diefstal voor te bereiden, gemakkelijk te maken of de ontdekking daarvan te voorkomen, verwezen naar de openbare teregtzitting van voornoemd hof. *(H.)*

'S GRAVENHAGE, 11 Sept. Z. D. H. prins Michiel de Woronzow, die in het *Hôtel de Bellevue* is afgestapt, wordt vergezeld door prinses Elisabeth de Woronzow, gebr. de Branitska, de gravin Barbe de Choiseul Gaufier, gebr. prinses Galitzina, den kapitein Adjudant Ermolof, den sekretaris Minciaky, den doctor Zinker en den heer A. van Seiborska, benevens vele bedienden.

— HH. DD HH. den Prins en de Prinsessen de Woronzow, van Petersburg, werden dadelijk, na derzelver aankomst in het *Hôtel de Bellevue*, een bezoek gebragt door Z. Exc. den heer Lomonosoff, gevolmagtigd minister van Z. M. den Keizer aller Russen bij het Nederl. Hof. Na een langdurig onderhoud, deden de hooge gasten met Z. Exc. een toertje met open rijtuig, en gebruikten daarna het middagmaal in gemeld hôtel. Zij zijn heden naar het groot stedelijk badhuis te Scheveningen vertrokken, om de baden te gebruiken. Den 15 dezer verwacht men in de rezidentie nog eene aanzienlijke Russische familie.

— Ten gevolge der daling van den prijs der rogge, is het *maximum* van den prijs van het roggebrood verminderd met *een halve* cent, en alzoo bepaald op 16 cents het Nederl. pond.

Doch, daar de teruggave plaats vindt uit de spaarkas ter voorziening in buitengewone duurte van het brood, tot een heding van *eene* cent, blijft de prijs voor de ingezetenen op 15 cents het Nederl. pond.

— Men verneemt dat het gerucht, volgens hetwelk de [illegible] grenadiers en jagers den 17 dezer uit het kamp [illegible] terugkomen, om bij de opening der Kamers, op 18 dezer, dienst te doen) geheel ongegrond is.

— In de rezidentie zijn aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt de graaf en gravin Otto van Vitzhum en gevolg, komende van Dresden.

— De buitengewone paardenmarkt, die heden alhier wordt gehouden, werd door goed weder begunstigd. De aanvoer van paarden was talrijk, waaronder zich vele goede en schoone bevonden. Reeds vroeg in den morgen waren vele ingezetenen en vreemdelingen in het ruime veld de Maliebaan vereenigd. Dat veld leverde een feestelijk aanzien op, door de menigte van tenten, die daar waren opgeslagen. Aan het ringrijden nam een dertigtal paarden deel, waaronder men vele goede opmerkten. Voor de harddraverij, die ten 2 ure zal aanvangen, zijn een twintigtal paarden ingeschreven, hetgeen doet voorzien, dat zij zeer luisterrijk zal zijn. De toevloed van vreemdelingen was zoo groot, dat men bij de meeste stalhouders geen plaats voor de paarden en rijtuigen konde verkrijgen.

LEGERPLAATS BIJ ZEIST, 10 Sept. Bij den op gisteren gehouden wedstrijd is de prijs toegewezen aan den 1e luitenant-adjudant B. Mac-Leod, van het 5e regement infanterie met 27 punten.

Een afzonderlijke wedstrijd met buks heeft gisteren plaats gehad door HH. officieren van de staven. De prijs is behaald door den 2e luitenant J. Kalff, van de mineurs en sapeurs, met 32 punten. De prijs bestond in een fraai goud anker-horologie met ketting.

Reeds vroeg in den morgen van heden waren duizende bezoekers te voet, te paard en in rijtuigen, alhier aanwezig, waarvan eene groote menigte de militairen ten 10 ure naar de punten volgde, waar de godsdienstoefening gehouden werd.

Ten 11½ ure stonden infanterie, artillerie en kavallerie in linie; Z. M. nam de troepen in oogenschouw, waarna men op den regtervleugel zamentrok in kolonnen. Daarop volgde het defileren met den regtervleugel door de midden voor. Eerst met geschouderd geweer, en naar den regtervleugel terug met den pas de route. Wilde men het getal toeschouwers opgeven, men zou zich welligt met 5 á 6 duizend kunnen vergissen, Na afloop der parade was alles vrolijkheid en muziek wat men ontwaarde en hoorde, zelfs toen het reeds duister was, waren nog duizende van elders vóór en in de tenten der koffijhuizen, herbergen enz.

Ten 7 ure begon de muziek der gezamenlijke korpsen, waartoe de geheele vorige week was gerepeteerd, onder de leiding van den kapelmeester der grenadiers en jagers. De uitvoering was uitmuntend en eindigde door taptoe ten 9 ure; al weder door alle korpsen muziek vereenigd.

Ofschoon de geheele dag betrokken lucht, bleef het droog en is deze dag onder waar genot in de beste orde en gepaste vrolijkheid ten einde gebragt. *(H.)*

ROTTERDAM, 11 Sept. Heden namiddag ruim half zes ure arriveerde alhier H. M. de Koningin met HD. jongsten zoon prins Alexander in een hofrijtuig. H. M. werd aan de Boompjes ontvangen door den burgemeester den heer J. F. Hoffman en den Wethouder, den heer D. Blankenheijm, die H. M. aan boord geleidden van de stoomboot N°. 22. Aldaar werd H. M. voor de directie der Ned. Stoomb. Maatsch. gecomplimenteerd door den heer administrateur Arn. van der Vliet.

Nadat H. M. eenige oogenblikken op hare eigenaardige minzame wijze met voornoemde heeren gesproken had, nam de voorgenomene en bereids vermelde reis naar Stuttgardt een aanvang, onder het lossen van saluutschoten.

Ten drie ure was per gewonen spoortrein alhier gearriveerd de heer W. von Wäkherlin, secretaris, en verder gevolg van H. M. *(N. R. Ct.*

ALKMAAR, 10 Sept. Ter kaasmarkt van den 8sten dezer waren aangevoerd 628 stapels kaas, wegende te zamen 136,549 Ned. ℔. De prijs was: kleine *f* 23, commissie *f* 26, middelbare *f* 27, per 50 Ned. ℔.

ENKHUIZEN, 10 Sept. Gisteren zijn alhier binnengekomen de twee laatste haringbuizen, de *Johanna Margaretha* en *Willem de Eerste*. De aangebragte haring van het eerste vaartuig bedraagt 102 ton en 20 ton visch, en van het laatste 119 ton en 17 ton visch. Betrekkelijk is deze vangst voordeelig, aangezien beide

vaartuigen een cijfer opleveren, dat slechts op 36 ton na gelijk staat met dat der vier vorige buizen. Treurig is daarentegen het verdrinken van den stuurman der buis *Willem de Eerste*, H. Kes, die eene diep bedroefde weduwe en zes kinderen nalaat. (*H*)

Te Schiedam is ook de Zondag zeer rustig voorbij gegaan. De rijdende artillerie staat thans onder kommando van kapitein von Pessel, en de luitenants Hooft en Taets van Amerongen.

's HERTOGENBOSCH, 8 Sept. Uit Herpen wordt van den 6den geschreven: Te Overlangel, gemeente Herpen, had heden de inwijding plaats van de aldaar door de weldadigheid der familie de Bruyn gebouwde gothische Roomsch-Katholieke kerk; die inwijding had plaats door Mgr. J. Zwijsen, Aartsbisschop van Utrecht, omringd door een talrijken stoet van geestelijken. Des avonds had er ten huize van den heer P. J. de Bruyn eene luisterrijke illuminatie plaats en werden vele schoone vuurwerken afgestoken. De harmonie van Wichem en de liedertafel van Ravenstein luisterden het feest met hare tegenwoordigheid op; beurtelings lieten zij zich hooren. Het feest had vele ingezetenen uit de naburige gemeente gelokt en duurde tot laat in den nacht met de gulste en opregtste vrolijkheid. De vroeger aldaar gestaan hebbende kapel, welke door een rector bediend werd, thans in eene gothische kerk herschapen, is door Mgr. den Aartsbisschop van Utrecht tot eene parochie-kerk verheven, en de waardige rector tot pastoor benoemd. (*H.*)

NIJMEGEN, 9 Sept. Gisteren avond is Z. Exc. de Minister van Oorlog, vergezeld van den Luit-Kolonel chef van het materieel der genie bij het Dep. van oorlog van Heurn, in het strikste incognito alhier gearriveerd, en aan het hôtel de Francfort afgestapt. Heden heeft de Minister in burgerkleeding de vestingwerken benevens de militaire etablissementen bezocht, en is daarna, in den middag, omstreeks 4 ure van hier naar Arnhem vertrokken. Indien dit bezoek in dienst geschiedt, waarvoor reis en verblijfkosten worden uitgetrokken, dan betwijfelen wij of de Minister wel de bevoegdheid heeft, om de dienst in burgerkleeding waar te nemen? (*Grondwet*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 11 Sept. Van het oorlogstooneel zijn geen tijdingen. Met verlangen ziet men uit naar de laatste verrigtingen der geallieerde troepen.

— De maarschalk Saint Arnaud heeft de volgende proklamatie aan de te Verna verzamelde troepen gerigt.

Soldaten! Gij hebt in den laatsten tijd treffende volharding, kalmte en geestkracht ten toon gespreid, onder bedroevende omstandigheden, die men vergeten moet.

»Het uur des strijds en der overwinning is gekomen. Aan den Donau heeft de vijand ons niet afgewacht. Zijne legerscharen, geknakt in hare zedelijke kracht en door de ziekte zwaar geteisterd, verwijderen zich met moeite van zijne oevers. Het is de Voorzienigheid, welke ons niet door door een verblijf in die ongezonde landstreek wilde beproeven; zij is het ook die ons naar de Krim roept, alwaar het even gezond is als in ons land, en naar Sebastopol, eenen zetel van Ruslands magt, naar die veste binnen wier muren wij gezamenlijk het onderpand voor den vrede en voor onzen terugkeer naar onze woonsteden gaan zoeken. Het is eene groote en u waardige onderneming. Gij zult ze uitvoeren met behulp van den geduchtsten krijgstoestel, die ooit aan land- of zeemagt te dienste stond. De vereenigde vloten, met hare 3000 vuurmonden en hare 25,000 dappere matrozen, die met u ten strijde gaan en met u wedijveren, zullen zich naar de Krim begeven met een korps van dat Engelsche leger, welks uitstekende dapperheid uwe vaderen hebben leeren eerbiedigen; met eene uitgelezene afdeeling van die Turksche soldaten, welke kortelings onder uwe oogen hun proefstuk hebben afgelegd, en met een Fransch leger, hetwelk ik met trots de bloem onzer gansche krijgsmagt mag noemen.

»Dat zijn in mijn oog meer dan onderpanden der zege: ik zie er de zege zelve in.

»Generaals, bevelhebbers, officieren van alle wapens, gij zult deelen en uwe soldaten doen deelen in het vertrouwen, hetwelk mijn gemoed vervult.

»Weldra zullen de drie vereenigde vlaggen, wapperende van Sebastopols wallen, door ons gezamenlijk begroet worden met onzen nationalen kreet *leve de Keizer!*"

— Indien men een berigt uit Petersburg moet gelooven, zijn de bevelhebbers der vesting Bomarsund in hechtenis genomen, omdat het gebleken is, dat de muren dier vesting zijn opgetrokken van steen, slechts bekleed met granietplaten.

— Over het antwoord van Rusland en de houding der kabinetten van Weenen en Berlijn worden op dit oogenblik bij voortduring allerlei uiteenloopende beschouwingen geleverd.

— Uit het kamp van Boulogne wordt het volgende geschreven: Heden morgen ten 7 ure stonden, ter gelegenheid der te houden spiegelgevechten twee legers tegen elkander over. Het eene, onder bevel des keizers, dekte Boulogne. Het andere, onder bevel van generaal Schramm, kwam van Calais en rukte op de stad los. Beide legers bestonden uit twee divisiën infanterie, eene divisie kavallerie en onderscheidene batterijen artillerie. Het leger onder bevel des keizers, moest het andere tot den aftogt noodzaken, welke aftogt in goede orde moest geschieden, tijdens men van beide zijden van elke verhevenheid van den grond gebruik zou maken om den strijd te hervatten. Dat alles is in de beste orde en op zeer lofwaardige wijze volbragt.

Onder den keizerlijken staf merkte men een groot aantal Engelsche officieren in volle uniform op. Bovendien telde prins Albert een groot aantal Engelsche officieren in zijn gevolg. De prins heeft zijne tevredenheid over de houding der troepen betuigd

Des morgens tusschen 10 en 11 ure werd er een soort van wapenstilstand gesloten, van welke gelegenheid de keizer gebruik maakte om den prins een prachtig ontbijt, van zestig kouverts, aan te bieden.

— Het vertrek van Prins Albert is in den *Moniteur* aangekondigd. De vriendschap die thans tusschen Frankrijk en Engeland bestaat, wordt in de onderscheidene bladen als een der grootste waarborgen aangemerkt voor het heil van Europa.

— Uit Spanje is niets belangrijks. In de provinciën duurt de staat der regeringloosheid nog steeds voort, en het gouvernement zal ernstiger pogingen moeten aanwenden om de orde te herstellen, indien het inderdaad voornemens is zich in het bewind te handhaven.

De Amerikaansche ambassadeur de heer Soulé heeft, na een afscheidsgehoor bij de koningin te hebben gehad, Madrid verlaten. Hij zal waarschijnlijk nooit terugkomen. Het schijnt zich te bevestigen dat de heer Soulé werkelijk de hand gehad heeft in de oproerige bewegingen van 28 Augustus. Vóór zijn vertrek is de heer Soulé het voorwerp geweest der hevigste aanvallen in de bladen, en toen hij ook door middel van de pers wilde antwoorden, heeft men overal geweigerd zijn geschrift op te nemen. De gezindheid van Noord-Amerika ten aanzien van Kuba, heeft de verontwaardiging in de hoogste mate gaande gemaakt.

— Volgens de *Espana* zou het ministerie voornemens wezen om niet minder dan twintig gouverneurs van provinciën hun ontslag te geven, dewijl zij niet geheel de inzigten der regering deelen. Van officieele zijde, verneemt men dat het proces, tegen hen die aan de insurrectie van den 28en Augustus deel namen, geen voortgang zal hebben.

De H. Vader, te voet het hospitaal-St.-Jan voorbijgaande, dat voor kranke vrouwen bestemd is, vroeg of er cholerazieken aanwezig waren. In de voor die zieken bestemde zaal vond hij eene arme vrouw, die op het uiterste lag. Na de laatste gebeden gedaan te hebben om hare ziel Gode aan te bevelen, gaf hij haar zijn zegen, en na haren laatsten snik ontvangen te hebben, sprak hij het *De Profundis* aan hare sponde.

Z. H. heeft gouden en zilveren medailles aan de geneesheeren en oppassers van het groothospitaal van den H. Geest, waar de cholerazieken verpleegd worden doen uitreiken. (*Dagblad van Rome.*)

ENGELAND.

LONDEN, 11 September. In een partikulieren brief uit New-York medegedeeld door den *Times*, leest men: »Ik ben thans in de gelegenheid vele rijke ingezetenen van Cuba te spreken, en heb met bevreemding bemerkt hoe algemeen op Cuba de wensch is naar inlijving in de Unie. Zij zijn ongerust geworden door de van onderscheiden zijden aan den dag gekomen plannen tegen de slavernij, welke het veilig en ongestoord bezit van hunnen eigendom bedreigen; terwijl zij onder de staatsinstellingen der Unie veilig voor berooving meenen te zullen zijn. De geruchten van gewapende ondernemingen tegen Cuba worden met elken dag van meer bepaalden en stelligen aard. De benoeming van den generaal de la Concha tot Spaansch bewindvoerder op Cuba, is door de ingezetenen dier kolonie met groot genoegen vernomen. Zij beschouwen hem als een regtschapen man, die de denkwijze en belangen der kolonie begrijpt: hij heeft er reeds eenmaal het bewind gevoerd, en zich toen, terwijl hij de verordeningen tegen den invoer van Afrikaansche negers met onomkoopbare strengheid handhaafde, tevens als eenen voorstander der slavernij doen kennen. Deze benoeming wordt dan ook beschouwd als een hinderpaal tegen de aanhechting van Cuba.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 10 Sept. In de *Frankfurter Postzeitung* leest men het volgende:

»Wat de houding betreft, die Oostenrijk verder ten aanzien van het Oostersche geschil denkt aan te nemen, kunnen wij de volgende, uit eene vertrouwde bron ontleende, bijzonderheden opgeven. Oostenrijk volhardt onveranderlijk in zijne houding, in zijne pogingen om den vrede te herstellen, en in de overtuiging dat dit herstel het gemakkelijkst op den grond der voorgestelde waarborgen zou hebben kunnen geschieden en ook later tot stand te brengen zal zijn. Daar intusschen Rusland de Vorstendommen ontruimt, zoo vervalt voor Oostenrijk de aanleiding tot eene gewapende tusschenkomst, hoewel het stelsel van eene op alles voorbereide neutraliteit door hetzelve niet zal worden opgegeven. Oostenrijk wijdt aan de ondernemingen der Westersche mogendheden zijne sympathie, en verwacht daarvan eene aanmerkelijke bevordering van het werk des vredes. De pogingen zijner tegenstanders om het in verdenking te brengen van eene voortdurende stilzwijgende verstandhouding met Rusland, kan het te meer met verachting van zich wijzen, daar het met de daad de plannen van Rusland op Europeesch Turkije heeft verijdeld. Heeft men dit resultaat aan de ontzagwekkende magtsontwikkeling van Oostenrijk te danken, dan is dit voor hetzelve eene reden te meer om in de aangenomen gewapende houding te volharden, tot dat de vrede hetzij door bemiddeling hetzij door kracht van wapenen tot stand gebragt zal zijn."

BELGIE.

BRUSSEL, 11 Sept. De minister van Buitenlandsche Zaken is gisteren 10 dezer te Laeken ontboden geworden, en met Z. M. gedurende meer dan twee uren in konferentie geweest.

STADSNIEUWS.

In de 224ste Staats-Loterij zijn in de 3e Klasse bij de 26 Trekking prijzen van *f* 100 of daarboven te beurt gevallen aan N°. 11210 *f* 1250, N°. 15162, 17992, 5442 en 15102 ieder *f* 1000.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 12 September.

ONDERTROUWD (7 Sept.): T. Draijer met J. C. Strobel.
OVERLEDEN (9 Sept.): J. Vinke Hzn., 52 j.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 11 Sept. Tarwe met veel handel; N. Poolsche *f* 10 hooger; o. dito prijshoudend; roode soorten mede hooger verkocht: 128, 129 ℔ o. b. Pools. *f* 440, 445; 125, 127 ℔ n. dito *f* 410, 425; 127 ℔ ger. o. dito *f* 395; 130 ℔ o. Anclammer *f* 415; 129 ℔ Pommer *f* 395, 405; 126 ℔ Marksche *f* 380; 131 ℔ n. Gelders. *f* 387, 410; 130 ℔ n. Zeeuws. *f* 380.

Rogge met veel handel; N. Archangel *f* 8 a 15 hooger; andere soorten prijshoudend, bij partij verkocht: 122, 126 ℔ Pommer *f* 258, 270; 123 ℔ Donau *f* 254; 119 ℔ Pruissche *f* 250; 121 ℔ dito *f* 252, 256; 118 ℔ o. dito *f* 265; 118 ℔ Memel *f* 250; 119 ℔ n. Archangel *f* 238; 117, 118 ℔ dito *f* 230, 237; 116 ℔ j. dito *f* 240.

Garst prijshoudend; 111, 114 ℔ Deensche *f* 180, 184.

Haver zonder handel.

Boekweit in een doen; 121, 122 ℔ Holsteins. *f* 209, 212.

Koolzaad. N. Noord-Holl. 63; Kromhorn 65 £. Op 9 vaten. Olie dadelijk 66; in Sept. ek 69; Oct. 69½; Nov. 69½ £. *Raapolie* op 6/w. *f* 40¾, Vliegend *f* 39½; 1°. Oct. ek. *f* 39½; Nov. en Dec. *f* 39½, ¼; Mei ek. *f* 39¼, ½. *Lijnolie* op 6/w *f* 38¾; Vliegend *f* 37½. *Hennepolie* op 6/w *f* 42¼. *Raapkoeken* per 1040 st *f* 75, 80. *Lijnkoeken* per 104 st. *f* 11½.

ROTTERDAM, 11 Sept. Tarwe. Puike Zeeuwsche, Vlaams. en Overm. *f* 398, 413; Middelsoort *f* 360, 383; puike n. Zeeuws., Vlaams. en Overm. 1854 *f* 368, 383; Middelsoort *f* 300, 330; Blaauwe dito *f* 270, 285. — 156/2 ℔ oude witbonte *f* 470; 154, 155, 156/2 ℔ witbonte Poolsche *f* 425, 485; 162, 163/2 ℔ nieuwe Bovenlandsche Ris *f* 430, *f* 435. — Rogge. Zeeuwsche en Vlaamsche 1854 *f* 240, 258; Noordbrabandsche 1854 *f* 225, 234. — 143, 144, 145/2 ℔ nieuwe Archangel *f* 235, 236, 238; *f* 240; 142/2 ℔ jarige dito *f* 240; 140/2 oude dito *f* 216. — Gerst. Zeeuwsche en Vlaamsche Winter 1854 *f* 141, 174; dito dito 1853 *f* 156, *f* 174; Zomer 1854 *f* 132, 159; dito 1853 *f* 150, 159. — Haver. Zeeuwsche en Polder Korte 1854 *f* 105, 120; Dito en dito Voeder 1854 *f* 87, 98. — Boekweit. N. en Jarige Noordbrabandsche op 140/2 ℔ *f* 225, 228; jarige Brabandsche *f* 225; dito Rozendaalsche *f* 230; nieuwe Steenbergsche *f* 230; dito Rijn *f* 220; Holsteinsche *f* 198, 200; jarige Groninger. Zand 212. — Boonen. Zeeuwsche Paardeboonen *f* 192, 204; Duiveboonen *f* 234, 249. — Erwten. Zeeuwsche Blaauwe 1854 *f* 270, 293; dito groote *f* 270, 293; dito Witte *f* 248, 270. — Bruin Mosterdzaad, *f* 19, 20, Geel dito *f* 17, 19 per Mud. — Raapkoeken *f* 76, *f* 80. Lijnkoeken *f* 110, 120 per. 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe. 156/2 ℔ jarige Mecklenburger *f* 425; 160/2 ℔ jarige Pommer *f* 440; 160/2 ℔ Petersburger Kubanka *f* 425. — Rogge. 145/2 [illegible] *f* 250; 146/2 ℔ puike Limburger *f* 270; 145/2 [illegible] nieuwe Archangel *f* 237; 144/2 ℔ dito dito *f* 235, 237. — Koolzaad. Overmaasch Zakmaat 64 £; Zeeuwsch Gestort [illegible]

ANTWERPEN, 11 Sept. [illegible] prijshoudend. Verkocht 500 balen Domingo en 200 [illegible] Java.

Rijst. Vaste markt. Verkocht 1300 balen gepelde Aracan.

Granen. Met weinig handel en staande prijzen in Tarwe en Rogge.

BORDEAUX, 8 Sept. *Voorloop.* 3/6 op fr. 210 staande.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIËN.

Metalliek . . .	*f* 25,25 à —	Pruissische	[illegible]
Napelsche . . .	- 25,30 ,, —	Spaansche	[illegible]
Div. in £St. . .	- 11,67½ ,, —	Hamb. Russ.	[illegible]
Eng. Russen . .	- 11,67½ ,, —	Russ. in	[illegible]
Fransche . . .	- 55⅝ ,, —	[illegible]	[illegible]
Belgische . . .	- 55⅝ ,, —	Pools. in Fl.	[illegible]

Coup. Spanje buitenl *f* 11 60

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

		9 SEPT. 4½ u. gebl.	11 SEPT. 4½ u.			gebl.
Nederl., Werkel. Schuld à	2½ pCt.	60½	60 9/16	à	60⅝	60⅝
Dito Dito	3 〃	72¼	72 5/16	〃	72⅝	72¼
Dito Dito	4 〃	90 13/16	90⅞	〃	91	90 15/16
O. I. Leening 1844	4 〃		90½	〃		
Amortisatie	3½ 〃		89	〃		
Handel-Maatschappij	4½ 〃		123½	〃		
Aand. Arnh. Spoorweg	4½ 〃			〃		
Dito Hollandsche dito				〃		
Obligatiën	4½ 〃		100⅝	〃		
Maatschappij van Weld.	4 〃			〃		
Aand. Ned. Bank.	〃		124	〃		
België, Certifikaten	2½ 〃			〃		
Dito	4½ 〃			〃		
Dito *Rothschild*	2½ 〃		49¼	〃		
Frankrijk, Certifikaten	3 〃			〃		
Spanje, Nieuwe 3 pCt., thans	1 〃	18½	18½	〃	18⅝	18 9/16
Nieuwe	3 〃	37⅝	37¾	〃		
Binnenlandsche	3 〃	32¾	32⅞	〃	33	32 15/16
Cert. Coup. Sp. Com.		5 7/16	5 5/16	〃	5⅝	
Amortisable Schuld		4 1/16	3⅞	〃		
Portugal, te Londen	3 〃	37	37	〃	37 1/16	37 1/16
Dito Uitgestelde				〃		
Rusl., bij *Hope en C°.*	5 〃	101½	101⅛	〃	101½	101⅛
Dito A°. 1828—1829	5 〃	101	101	〃	101¼	101⅛
Negot. 1831 en 1833	5 〃		84½	〃		
Nieuwe Engelsche	4½ 〃	86½	86⅝	〃		
Negot. 1840	4 〃		77⅝	〃		
Dito *Stieglitz*	4 〃	76⅝	76⅞	〃		
Dito Nieuwe	4 〃			〃		
Certifikaten te Hamburg	5 〃			〃		
Inschr. op 't Grootboek	6 〃			〃		
Dito Certifikaten	6 〃	60½	60⅛	〃	60¼	
Polen, Obligatiën	4 〃	69¼		〃		
Aandeelen 1835		141¼		〃		
Oostenrijk, Metalliek	5 〃	69⅛	69¾	〃	70	
Dito 1847	2½ 〃	34 15/16	35 5/16	〃	35½	
Dito 1851 en 1852	2½ 〃	34 15/16	35 5/16	〃	35½	
Dito Nieuwe	5 〃	78¼	78⅝	〃	79¼	
Dito 1854	〃	78	78½	〃	78⅝	78½
Weener Bank	5 〃			〃		
Dito	4 〃			〃		
Aand. met Loting fl. 250.				〃		
Nieuwe dito 1854		*f* 238	239¼	〃	240¼	
Pruissen	4½ 〃			〃		
Amerika, Bank-Aktiën Cert.	〃		3⅜	〃	3 7/16	
Dito Orig.				〃		
Napels, Cert. bij *L. en B.*	5 〃			〃		
Sardinië, te Londen	5 〃			〃		
Denemarken, dito	5 〃			〃		
Louisiana, te Londen	5 〃	100	99⅞	〃		
Brazilië	5 〃		98	〃		
Dito 1843	5 〃			〃		
Mexiko, te Londen £ 100	3 〃	23⅞	24	〃	24 1/16	24
Dito Onbepaalde	3 〃	23⅞	24	〃	24 1/16	24
Peru	4½ 〃		69½	〃		
Grenada, dito à [illegible]	2½			〃		
Dito Uitgestelde				〃		
Ecuador				〃		
Venezuela, te Londen	3¼ 〃		23⅜	〃		
Dito Uitgestelde	1 〃			〃		
Thesaurie	5 〃			〃		

Bij tamelijk veel affaire in Holl., Oostenr., Russen en Spaansche fondsen, verkeerde de markt in eene algemeene willige stemming; inzonderheid verdient de rijzing van Oostenrijksche fondsen vermeld te worden, bedragende voor oude 5 pCt. Met. cirka 1 pCt. en voor dito nieuwe ruim ½ pCt.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* 55 15/16	Livorno	2/m.	*f* 38½
〃	zigt	〃 56¼	Napels		〃 84¼
Bordeaux	2/m.	〃 55¼	Petersburg		〃 1.77
〃	1/m.	〃 55⅜	Weenen	6/w.	〃 29¼
Madrid	3/m.	〃 240	Augsburg		〃 35¼
Cadix	〃	〃 240	Frankfort		〃 99¼
Seville	〃	〃 237	Hamburg	2/m.	〃 35¼
Bilbao	〃	〃 238	〃	zigt	〃 35¼
Lissabon	〃	〃 40¾	Londen	2/m.	〃 11,65
Porto	〃	〃 40¾	〃	zigt	〃 11,75
Genua	2/m.	〃 45½	Rotterdam		〃 ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 11 Sept. Belg. leen. 2½ pc. 52¼. 1840/1842 [illegible] 91; 1848, —; Spanje 1—3 pc. 18 5/16; Binnenl. 3 pc. [illegible] Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 73½.

PARIJS, 11 Sept. Fransche 3 pc 74.25; 4½ pc. 98 50; 3 pc. Spanje 33; id. 1 pc. 18⅝; Met. 5 pc. —; Rom Leen. 84.

LONDEN, 11 Sept. Consols 93½; 3 pc. Spanje buitenl. 37¾; 1 pc. dito 18⅝; Comité-Bewijzen 5⅜; Passive 3⅞; 5 pc. Rusland [illegible] 4½ pc. dito 88¼; 4 pc. Holl. 93¾; 2½ pc id 62; 5 pc. Sardinië 87½; Brazilië 101; 4½ pc. Peru 71; Gren. uitg. —; id. werk. —; 3 pc. Mexiko 25⅛; Turkije 5⅝; Ecuador —; Grieken (blaauw) —; Wissel op Amst. — —; 4 pc. Portugal —.

WEENEN, 11 Sept. Met. 5 pc. 84[illegible]; id. 4½ pc. 74; Bank-[illegible]; Wissel op Londen 11.22, Amst. —; Parijs [illegible]; Zilver 18¼; Nieuwe Leening 96½.

BERLIJN, 11 Sept. 3½ pc. Pr. Staatsch. —; 4½ pc. Rusland [illegible] 5 pc. 98.

HAMBURG, 11 Sept. Spanje 3 pc. 30⅞; id. 1 pc. 17⅛; Rusl. 5 pc. 94[illegible] 3 pc. Mexikanen 17; Wissel op Amst. —, Londen kort [illegible].

FRANKFORT, 11 Sept. 5 pc. Met. 72½; 3 pc. Spanje [illegible] nenl. 32[illegible] pc. 18 7/16; Wissels op Londen 3 m. [illegible] Amsterdam 117[illegible] Parijs 93[illegible] Weenen 102¼.

BIBLIOGRAFIE.

VONDELS WERKEN,

Uitgegeven door Mr. J. VAN LENNEP.

VIIIe — XIVe Aflevering.

De meer dan bedaarde tred, waarmede de grootsche onderneming der Heeren Van Lennep en Binger voortschrijdt, wordt slechts in zachtheid overtroffen door den inderdaad tragen gang mijner aankondigingen van de verschijnende nummers. Ik twijfel niet of de Heeren uitgevers hebben eene goede batterij verontschuldigingen gereed, om de aanmerkingen te ontvangen, die op hunnen oud professoralen gang gemaakt kunnen worden; en ook de schrijver der gewone aankondigingen in den *Tijd*, treedt niet zonder een woord ter zelfverdediging, thands, voor 't eerst na maanden verwijlens, weder ter bespreking van het belangrijk onderwerp op. Men weet, wat er, sedert mijne vreedzame aankondiging van de rustige VIIe aflevering der werken Vondels, in ons klein, maar, als 't op stuk van zaken komt, toch waarlijk nog al beweeglijk vaderland gebeurd is. Men weet, hoe in dat gebeurde de talentrijke bewerker van Vondels werken en leven betrokken werd; welke naauwe banden er tusschen hem en de eerzame poorters van de goede stad Steenwijk zijn aangeknoopt; men weet ook te over, dat de gevierde dichter der *Nederlandsche Legenden* bij de drukkers van den *Vondel* de eerste nummers van een plaatwerkjen heeft uitgegeven, hetwelk den samensteller en den teekenaar op allerlei smadelijkheden en belachlijke beschuldigingen is te staan gekomen. Welnu, om den wille van dat werkjen en van het gedruisch, dat naar aanleiding er van gemaakt is, heb ik verkieslijk gerekend de verdere behandeling der afleveringen van M^r. Van Lenneps arbeid uit te stellen. Het publiek was te opgewonden, bekeek M^r. Van Lenneps geheele publieke persoonlijkheid met al te verwoede blikken, dan dat ik op welwillende belangstelling zelfs voor zijne uitgave van *Vondel* had durven rekenen. Ook nu nog kan ik niet over zijn *Vondel* spreken zonder met een paar woorden melding te maken van zijne *Tafereelen uit de Vaderl. Gesch.* Dit is een soort van zuiverings-verklaring, mij door het publiek opgelegd. Ik zeg dan eenvoudig: 1° dat ik niet van het karikatuur-*genre* houd, vooral niet wanneer het de geschiedenis tot onderwerp heeft; 2° dat ik nog al aardige, maar ook sommige zeer flaauwe grappen in het plaatwerkjen heb meenen te vinden; 3° dat ik het illoyaal acht, zich van deze zonder arg of list in de waereld gestooten boerterijen als een wapen tegen den volksvertegenwoordiger te bedienen: dat is te zeggen — ik erken het recht om te bespreken, of iemant, die zulke karikaturen maakt, geschikt is in de Staten-Generaal zitting te nemen; maar ik vind het of laag, of redeloos, hem, op grond van deze grappen, trouw en vaderlandsliefde te ontzeggen; 4° dat mij gehinderd heeft, het werkjen door den schrijver te zien bestemmen voor het opkomend geslacht; 5° dat ik, in spijt zijner *Verantwoording*, niet kan aannemen, dat bij het schrijven zijner voorreden, de bestemming voor kinderen niet gemeend zoû geweest zijn, — ik geloof niet dat Mr Van Lennep, wanneer hij dit laatste zegt, voorbedachtelijk de waarheid schendt, maar ik geloof, dat hij óf zich vergist, ten aanzien van zijne eigene vroegere meening, óf dat hij jokt — met den lezer. *Basta.*

De bovengenoemde afleveringen van Vondels werken bevatten:

D^l I, vel 28—38: *De warande der Dieren* van N° XVII tot N° CV.

D^l I, vel 48—49: *Kritisch overzicht van »Hierusalem verwoest"* door den kommentator; *Davids Lofzangh van Hierusalem*, een *Zedigh Gedicht van de ydelheyd* enz., een drietal weinig bekende en toch opmerkenswaardige minnedichten uit Vondels jonge tijd en den klinkert op Willem Cz. Schouten.

D^l I, *Nalezing en Aanteekeningen*, vel 2, zich slechts uitstrekkende tot bl. 145.

D^l II, vel 1—20: *Inleiding* van den kommentator; *De Helden Gods des ouden verbonds*, *de Lofzangh vande Christelijcke Ridder*, Vondels schoone vaerzen op Erasmus, eenige bijbelsch-lyrische gedichten, de vroeger door mij besproken lofzang op St Agnes, een enkele zijner remonstrantsche speerstooten; voords, zijn *Vechtzangh voor Tesselschade*, zijn heerlijk *Lof der Zeevaert*, zijne bruiloftsvaerzen voor Tesselscha en Krombalgh, eenige bijschriften, eenige vertalingen, zijne Braeckiana, en daaronder *De Kruisberg* (!), *De Amsteldamsche Hecuba* met een »kritisch overzicht" hiervan, het krijgshaftig lofdicht op »de Druck-kunst aen Balthasar Moerentorf," dien Costers-zoon, wiens drukkerij den bijnaam gegeven heeft aan den meest verspreiden onzer nederlandsche katholieke bijbels, vervolgends de eerste vaerzen van Vondel ter eere van Frederik Hendrik en zijne beminnelijke gemalin, waaronder de schoone *Begroetenis* (1625), en, in vereeniging hiermede, de stukjens, die het voorspel uitmaken van het scherp-straffend ketelmuziek, dat hij eerlang vóor het gebouw der Dordtsche Synode stond uit te voeren.

Behalven door de voortreflijke dierenilustraties van de hand der Heeren TeGempt en Cunaeus in de *Warande*, zijn deze afleveringen van Vondels werk ook nog opgeluisterd door een paar klassieke kompozitiën van den heer J. E. J. van den Bergh bij de *Amsteldamsche Hecuba*, door eene kleurrijke lithografie naar Reinier Craeyvanger, voorstellende Prof. Vorstius, bij zijne uitwijking naar de »vrederijcke stad" afscheid nemend van Vondel, door eene vrij goed geslaagde lithografie naar een schoon portret van Laurens Reael, *auct.* Theod. de Keyser, door eene teekening van Zurcher, en door een faksimilee van Vondels gedicht op het stokjen van Oldenbarnevelt, met het stokjen-zelf daarneven.

Al de hooger genoemde stukken zijn door gepaste trekken uit het leven van den dichter aan-een-geschakeld, en tot heden slaagt de geleerdheid en de smaak des bearbeiders ten volle in de paring van reproduktie der poëzij en biografie.

De Heer van Lennep is nu, in zijne vaart, het kroos en lisch, het riet en de kleiachtige of zandige ondiepten ontkomen, waarmeê men in Vondels eerste dichtvoortbrengselen te worstelen heeft, en heeler harte kan hij zich aan het spel der heldere vrije golven overgeven in den vollen stroom van des dichters nu eens breede en diepe, dan eens geestig met bloemen en bladeren omboorde poëzij. De *Gulden Winckel*, de *Warande*, de *Helden Gods*, zij zijn als de graauwe voeteering van een hooger al schooner en schooner wordend, in de heerlijkst geprofileerde pijlerbondels, zuiverste puntbogen, rijkste fronten, weelderigste rozen, gevoeligste beelden, groepen, baldakijns en pinakels, groeyend en bloeyend, zich ontwikklend gebouw. De proef, met *Hierusalem verwoest* genomen, is gelukt; het genie heeft zijn vleugelen beproefd; ze hebben hem over de diepten der logge aarde heengedragen, en hij is de zon in het aangezicht gevaren. Ik kan dan ook volkomen het denkbeeld van den heer van Lennep bijstemmen, dat de *Helden Gods*, ofschoon in 1620 eerst uitgegeven, veel vroeger reeds bestonden en »dat hij zich, toen hij eenigen naam begon te verwerven, tot de uitgave daarvan liet overhalen" (D^l II, bl. 99).

Ik kan niet nalaten, ter gelegenheid der intrede van dit nieuwe en degelijker tijdperk van Vondels kunst, nogmaals de lezers van den *Tijd* ten warmste aan te bevelen, voor zoo ver zij geene inteekenaars op deze editie van Vondels werken zijn, daaraan hoe eerder hoe beter te gaan deelnemen. De Heer Van Lennep vindt gelegenheid, in het *Leven van Vondel*, dat als een vast cement de afzonderlijke deelen verbindt, den geheelen letterkundigen toestand van de XVIIe Eeuw te kenmerken. Hij richt een gedenkzuil op, waarin de bijzonderste namen en tooneelen uit onze lettergeschiedenis, beschouwd van Vondels langen loopbaan uit, gegriffeld staan. Vele wetenswaardige kleinigheden, die een nieuw licht werpen op de geschiedenis van den menschelijken geest in die dagen, en welke uit geene algemeen verspreide historiesch-literarische schriften zijn op te doen, heeft de bearbeider weten te verzamelen ter herstichting van het heiligdom, waarin de groote dichter ter vereering zal worden aangeboden.

Niet ver van den ingang van dit tijdperk heft Vondel dien schoonen zang voor S^te. Agnes reeds aan, welke ik in een vorig artikel besproken heb, en die hem dan ook niet betwist kan worden: de Heer Van Lennep drukte dien af: bl. 140 van het IIe D^l. Nieuwe kracht ontleent het gevoelen, dat Vondel in dezen lofzang reeds eenige overhelling naar het Katholicisme aan den dag legt 1), uit de opmerking van den Heer Van Lennep, dat de dichter van het vroeger vermelde uitvaartsdicht voor Hendrik IV niet slechts in de uitgaven van 1656 de antipapistische tirade heeft uitgestreept, maar dat deze ook achterwege gelaten is in die van 1622. De Heer van Lennep (D^l II, bl 15) zoekt dit te verklaren met de onderstelling, dat Vondel de auteur van die koepletten niet zoû geweest zijn. Doch, ik vraag, of het waarschijnlijk is, dat iemant in het gedicht van een levend auteur, onder dezes Toezigt uitgegeven, vaerzen zou inlasschen, die een ander gemaakt had; en, inderdaad, wat hunne poëtische waarde betreft, mij dunkt niet dat ze zoo ongunstig bij die der anderen deelen des gedichts afsteekt.

Een zeer scherpzinnige verklaring wordt door den Heer Van Lennep gegeven van den »Vechtzangh", door Vondel in 1623 voor zijne hem later zoo dierbare Eusebia (Tesselschade) vervaardigd, toen deze met Krombalgh, den Hopman ter zee geëngageerd was. Misschien kan de verklaring der allegorie nog aangevuld worden (D^l II, bl 165) met de opmerking, dat door Glaukus, die »den mondt der blancke stroomgodin kust en herkust" waarschijnlijk Laurens Reael wordt voorgesteld, die »omgedragen" is »op 't grondeloose vlack door stormen en door vlagen" (bl. 169), want op (bl. 182) wordt van het huis te Muyden alleen Hooft en »Glaukus" genoemd, die de nymfen van de Vecht,

1) Eene overhelling, die nader blijkt uit den schier iederen toon, waarop in Vondels *Ghedachtenis van Erasmus* (D^l II, bl. 129) over »de Roomsche myterkroon" gesproken wordt, die »Haer allerliefsten soone, Erasmus, [illegible] [illegible] schoot. Miltdadigh [illegible]

op het vedelstrijken des eersten, ten dans leidt, en het is niet te denken, dat Vondel ter dezer plaatse Reael, aan wien het vaers is opgedragen, en die ook een galant man was. voorbij zou gaan, om een ander der Muyder gasten eere te geven.

Een nieuw punt, dat ons, door de toelichtende vingerwijzing van den Heer Van Lennep getroffen heeft, is dit: Ik geloof, dat men de geschiedenis des geestes en des harten van de schoone Tesselschade nu genoegzaam bekend rekenen mag, maar ik moet belijden, dat ik tot heden alleen uit het liberalismus, hetwelk aanvanklijk door de vrienden in haar geprezen werd, heb verklaard, dat zij hare hand aan dien, naar men meende, protestantschen Heer uit Alkmaar (Allart Jansz. Krombalgh) geschonken heeft. Maar nu de Heer Van Lennep de opmerking maakt (II, bl. 192), hoe uit een vaers van Vondel blijkt, »dat de vrijery van Krombalck en Tesselschade in de kerk begonnen was", wijl,

"....toen deser dochtren geest (Annaas en Tesselschades)
Kerckplechtigh besigh was, om vieren 't jaerlijx feest
Met lofsangh en gebeen"

het geviel

»Dat d'een van 't kerckgewelf werd in de borst getroffen
Met geen geveerden schicht, maer gloeiendige kool
Of koegel haer gegunt van eenigh kleen pistool,"

in verband met eene uitdrukking op bl. 190, — nu met de inrichting der roomsche kerkjens van de XVIIe Eeuw dat getroffen worden van boven (van de galerij), eener juffer die in het zoogenaamde choor zit, volkomen samengaat — nu wordt het mij duidelijk, dat Tesselschade niet een der andersgezinde *beaux esprits* van het kasteel te Muyden, maar den onbekenden Allart Krombalgh huwde: het duifjen zocht een dofferken van eender veêren, en het liberalismus van Tesseltjen was niet zoo groot als Huygens het ons had willen doen gelooven. [1]) Alleen de urbane en op het punt der Godsdienst inschikkelijke Hooft kon dan ook van zijn gemoed verkrijgen iets ter gunste van dezen Krombalgh te zeggen, en getuigen, dat dit echtpaar, zoo één enkel, bestemd scheen om de waereld »met geestige kinderen te bevolken".

Nu wij een oogenblik bezig zijn geweest met Krombalghs en Tesselschades kennismaking in het alkmaarsche kerkjen vinden wij gelegenheid den Heer Van Lennep te vragen naar het voltrekken zijner belofte, naar het bewijs, dat Roemer Visschers levensbeschrijvers elkander »onbedachtzaam" hebben nagepraat, op het punt dat deze zich »metter woon naar Alkmaar begeven" had en »aldaar in den jare 1620 overleden" was (D^l II, bl. 156). Zijn dood in 1620 geeft de Heer Van Lennep toe; maar omtrent zijne verhuizing belooft hij een onderzoek in te stellen, dat ten zeerste onze belangstelling prikkelt. Zijn bewijs is niet geleverd met de regels uit *Het lof der zeevaert*, waar Vondel den »Schreyershoeck" nog als de standplaats van »'t saligh Roemers huys aangeeft" (bl. 182) — daar dit gedicht stellig op eene verkeerde plaats is ingevoegd, en niet had behooren te volgen op den *Vechtzangh*: aangezien, in dezen laatste Tesselschade, door den Heer Van Lennep, als verloofd wordt ondersteld, en, in tegendeel, in *Het Lof der Zeevaert* gezegd wordt, van de »Juffertjens van 't Y" van de »Twee Diertjens" die de reizigers »aenminnigh groeten", dat ze

»... hebben toegewijt haar kuysheyd Phœbus suster";

hetwelk zich, naar de aangenomen terminologie, niet met een huwelijk laat rijmen, waartoe de »toortsen" (bl.184) reeds ontstoken zijn. De eenige zwarigheid, die men derhalve te boven te komen heeft, is — aan te nemen, dat het schoone *Zevaert*-vaers van Vondel zijn *Hierusalem Verwoest* op korter afstand gevolgd heeft, of misschien zelfs, als voorlooper, dichter in de nabijheid van dit heeft gevloeid, dan de Heer van Lennep het zich voorstelt.

Ik ben althands geneigd Vondels talent van omstreeks het jaar 1620 nog eenigszins hooger te schatten dan de Heer van Lennep, en wel verre van, in *Hierusalem verwoest*, den »vijfden Handel" alleen door Vondel geschreven te achten »*pour l'acquit de sa connaissance*," vind ik, in hetgeen de Heer van Lennep eene »redevoering van den Engel" noemt, zoo veel schoons, dat ik bijna geene schooner voorstelling van het Lijden ken dan hierin gegeven wordt. Ik noodig de lezers uit, te genieten v. 2244 tot v. 2293 en verder v. 2312 tot het slot — en ik twijfel niet, dat zij hierin den grooten meester herkennen zullen. (*Vervolg morgen.*)

(1) Men zie des geneigd, mijne artikelen over *Tesselschade* in den *Tyd*, vooral in den *Volks-almanak voor Ned. Kath.* 1854.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 11 September, in het O. Z. Heeren Logement.

1. Een Huis, Tuin en Erf, Keizersgracht, AA 5, mitsgaders twee Stallingen en Erven, daarachter in de Kerkstraat, AA 722 en 723; *f* 32000, *f* 16000, P. Subiese.

2. Een Huis, Tuin en Erf, als voren, AA 4, mitsgaders Pakhuis en Erf, daarnevens, AA 3; *f* 13000, *f* 3000, H. J. Bloemen.

3. Een Huis, Tuin en Erf, Leidsche Gracht, HH 8, *f* 14100, *f* 1400, J. Minne.

4. Een dito, Singel, SS 48, en een dito, met het voorenstaande onder één dak, SS 47; *f* 12100, *f* 2000, J. Feije.

6. Drie Kampen Hooi- of Weiland, genaamd *het Bijltje*, onder Overveen, groot b. 1.5080; *f* 3350, *f* 1000, B. Langerhuizen.

7. Een Perceel dito, in den Banne van Overveen, gr b. 1.37; *f* 1975, *f* 125, P. E. H. Praetorius.

8. Twee Kampen dito, Gemeente Zuid-Schalkwijk, in den Grooten Polder, groot b. 4.3770; *f* 2825, *f* 1400, J. Dinger.

9. Een Perceel dito, genaamd *de Schaapsven*, onder Vijfhuizen, Gemeente Zuid-Schalkwijk, groot b. 1.94; *f* 1400, *f* 100, Denzelfden.

10. Een dito, genaamd *de twee Mat van Damkaarts*, Gemeente Spaarnwoude, groot b. 1.19; *f* 1325, *f* 450, H. J. van Ogtrop.

11. Een Perceel als voren, in den Inlaag-Polder, Gemeente Haarlemmerliede, groot b. 2.6420; *f* 3175, *f* 600, Denzelfden.

12. Een dito, als voren, aan den Kadijk, groot b. 2.1010; *f* 3100, J. Eeckhoff.

13. Een dito, als voren, in den Poel-Polder, groot b. 3 2470; *f* 2325, *f* 400, F. L. Hoelen.

14. Een dito, genaamd *het Lange en het Ronde Morgen*, in den Waard-Polder, groot b. 1 8070; *f* 1000, *f* 500, J. Eeckhoff.

15. Een dito, aan de Vinkebrug bij Halfweg Haarlem, groot b. 5 5862; *f* 3100, *f* 1000, P. L. Posthumus.

16. Een Perceel Tuingrond en Hooi- of Weiland, te Halfweg Haarlem, groot b. 0.8649; *f* 875, *f* 125, H. C. Coers.

17. Een Perceel Hooi- of Weiland en Water, aan den Amsterdamschen Straatweg bij den Osdorper Weg, groot b. 5.0830; *f* 2225, *f* 80, A. Langerhuizen.

18. Een Perceel Hooi- of Weiland, aan den Hoogendijk bij Halfweg Haarlem, groot b. 1.50; *f* 650, *f* 200, Denzelfden.

19. Een Huis en Erve, Kloveniersburgwal, B 116; *f* 7250, J. van Dokkum.

20. Een Huis, Achterhuis en Erve, Slijkstraat, B 118; *f* 2200.
21. Een Koetshuis en Erve, naast Perc. N° 20 B 119; *f* 2150, *f* 175.
} *f* 4525, *f* 450 P. Baaij.

22. Een Huis, Achterhuis en Erven, Slijkstraat, B 127; *f* 1900, J. Feije.

23. Een Huis en Erve, N. Z. Achterburgwal, G 82; *f* 1675, Opgehouden.

N°. 5 is niet geveild.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

BROUWERSHAVEN, 10 Sept. H. Hagers, Margaretha Ida, Batavia naar Dordrecht.

Advertentiën.

(201) GETROUWD: J. J. OOSTERBAAN
LEEUWARDEN, en
6 September 1854. M. E. LOUWHOFF.
Eenige kennisgeving.

(203) Heden overleed in den ouderdom van ruim 50 jaren, na vroegtijdig van de troostmiddelen der H. Kerk te zijn voorzien geweest, mijn hartelijk geliefde Echtgenoot en mijner kinderen zorgdragende Vader, de Heer H. C. TULLENERS, in leven Goud- en Zilversmid.
LEEUWARDEN, A. NAUTA, Wed. TULLENERS.
7 September 1854. Mede namens mijne Kinderen en Behuwd-Zoon (1).
Eenige en algemeene kennisgeving.
De Affaire zal op denzelfden voet worden voortgezet.

(1) In ons vorig Nommer staat abusievelijk Behuwdkinderen.

(206) Er wordt tegen 1°. November gevraagd bij een Pastoor, een **KEUKENMEID**, als zoodanig gediend hebbende, van goede getuigschriften voorzien. Adres bij de Gebr. VAN LANGENHUYSEN, Boekdrukkers te 's Gravenhage, met *franco* brieven onder letter O.

Eene Jufvrouw van de R. C. Godsdienst, oud 27 jaren, van goede getuigschriften voorzien, zag zich gaarne tegen November geplaatst als **WINKELDOCHTER**, in welke betrekking zij meent ervaren te zijn. Adres met *franco* brieven onder letter A. P. Z. bij den Boekh. J. W. VAN LEEUWEN, Breedestraat, Leyden. (208)

Men verlangt tegen primo November of eerder, bij eene Weduwe te Hilversum, een bekwaam **BAKKERSKNECHT**, tevens niet onervaren in de **Koek- en Kleingoed-Bakkerij.** Adres *franco* onder letter G. bij den Boekhandelaar J. R. VAN ROSSUM te Utrecht. (207)

(188) Bij Gebr. VERHOEVEN te 's Bosch, zijn voorhanden en bij hunne gewone Correspondenten verkrijgbaar:

Nieuwe Meditatien en Sermoonen,

DOOR

M. H. SCHELLENS,

voorheen Pastoor te Borgt-Lombeek, Professor der Dichtkunde en Welsprekendheid.

6 Deelen in 8°., waarvan 3 nieuwe Meditatien op het Lijden en den Dood van Jezus, voor drie jaargangen en 3 deelen Nieuwe Sermoonen op de [illegible] [illegible] Meditatien ziet reeds het licht, en zal door [illegible] spoedig worden opgevolgd.
De prijs per deel is . . . . . . *f* 1.50
De naam des Eerw. vervaardigers is reeds lang te gunstig bekend, om iets ter aanbeveling dezer Nieuwe Meditatien en Sermoonen te zeggen. Alleen zij herinnerd dat ZEws. eerste Sermoonen en Meditatien driemaal herdrukt zijn, en te Parijs eene fransche vertaling derzelve is verschenen.

HART AAN HART MET JESUS,
of de godvruchtige ziel in vertrouwelijken omgang met God,
door **HUBERT LEBON**, K. Priester.
Naar het Fransch. In-32. . . . . *f* 0.30
In een net linnen bandje . . . . » 0.45
Van denzelfden schrijver:
De H. Communie is mijn leven. In-32 *f* 0.30
In linnen bandje » 0.45
Mijne uren met Maria. In-32. . . . » 0.30
In linnen bandje » 0.45
Mijne uren met Jesus. In-32. . . . » 0.25
In linnen bandje » 0.40

LA FRANC-MAÇONNERIE
DANS SA VÉRITABLE SIGNIFICATION
ou son organisation, son but et son histoire,
par E. E. ECKERT, Avocat à Dresde.
Traduit de l'Italien et augmenté de documents authentiques, par l'Abbé GYR, Prêtre du Diocèse de Liège.
2 volumes in-8°. . . . . *f* 3.00

Histoire du Concile de Trente,
par le R. P. PRAT, de la Comp. de Jesus. 3 vol. in 8°. *f* 4.50

PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS
theoretice et practice exposita, auctore
T. PIO VAN DER VELDEN,
Ord. T. T. Minorum Rec., Provinci Belg. S. Theol. Lector Jubilato et actualt., 2 vol. gr. in-8°. . . . . *f* 3.3[illegible]

LE DROIT DU SEIGNEUR
au moyen age,
par LOUIS VEUILLOT, vol. gr. in-12. . . . . *f* 1.7[illegible]

De immaculato B. V. M. Conceptu
an dogmatice decreto definiri possit disquisitio Theologica P. J. PERRONE, S. J. In-12. . . . . *f* 1.50

DE SCHAT DER LIEFDE,
of Verhandeling over de liefde, tot God en den evennaasten. 2 deeltjes in-18 . . . . *f* 1.[illegible]

VOOR HET ONDERWIJS.
Mede verkrijgbaar bij hunnen Hoofd-Correspondent C. L. BRINKMAN te Amsterdam:
Syntaxis der Fransche taal, naar de spraakkunst van de HH. Noël en Chapsal en andere taalkundigen, met Oefeningen ter vertaling. Kunnende dienen als vervolg op het 4e deel der *gemakkelijke opstellen voor eerstbeginnenden*, enz. In gr.-12. . . . . *f* 0.50
Verhandelingen over het Redekundig ontleden in de Fransche taal, met voorbeelden en oefeningen. In-12. . . . . *f* 0.1[illegible]
Nouveau manuel de Prononciation française, à l'usage des maisons d'éducation, par CH. PIRARD. In-12. . . . . *f* 0.[illegible]
Extrait de la préface:
"*Depuis longtemps l'absense d'un bon manuel de Prononciation Française se faisait vivement sentir en Hollande. Les maisons d'éducation surtout se plaignaient avec justice de cette privation. Le* NOUVEAU MANUEL DE PRONONCIATION FRANÇAISE *que monsieur* CH. PIRARD *vient de livrer à la publicité, est destiné à combler cette grande lacune. Les talents bien connus de l'auteur, son origine française, sa position de professeur de* [illegible] *et les succès brillants qu'il remporte* [illegible] *sont déjà des titres suffisants* [illegible] *mander son ouvrage au public. Mais la valeur* [illegible] *insèque du* NOUVEAU MANUEL DE PRONONCIATION FRANÇAISE, *la méthode simple et facile adoptée* [illegible] *eur et la rédaction claire et brève des règles puisées aux sources les plus pures de la bonne prononciation, achèvent de satisfaire aux exigences des professeurs et aux besoins des élèves.*"

(182) Bij [illegible] Boekhandelaar J. BEERENDONK te Amsterdam, ziet het licht:
De Eerste Aflev. van de
BLOEMKORF UIT HET BUITENLAND.
VOOR KATHOLIEKE HUISGEZINNEN.
Dit Maandwerk verschijnt in Afl. van 3 vellen druk gr, 8vo. De inteekeningsprijs is *f* 4. Franco per post *f* [illegible]

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.